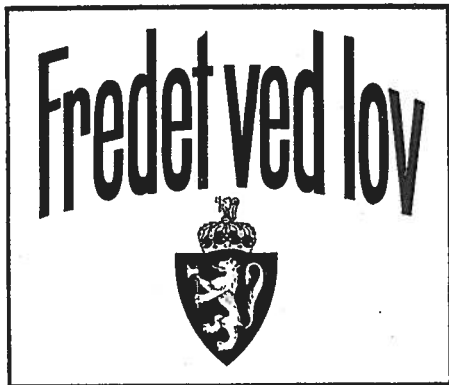

NATURFREDNING I NORGE

1923

I

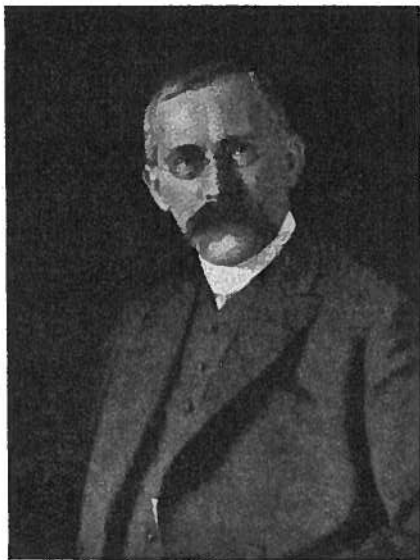

Det offentlige fredningsmerke

CENTRALTRYKKERIET, KRISTIANIA

INDHOLD

	side
<i>Hugo Wilhelm Conwentz</i>	3
<i>Vellisfossen</i>	5
<i>Landsforeningen:</i>	
Aarsberetning for 1922 med regnskap	8
<i>Østlandske Kredsforening:</i>	
Aarsberetning for 1922	9
Regnskap	12
Medlemsfortegnelse	14
<i>Vestlandske Kredsforening:</i>	
Aarsberetning for 1921—1922	17

Hugo Wilhelm Conwentz.

Ved prof. dr. H. Conwentz' død den 12 mai 1922 mistet det internationale naturfredningsarbeide sin virksomste og mest indflydelsesrike forkjæmper, ja vi kan trygt si sin egentlige grundlægger.

Født i Danzig 20 januar 1855 virket han fra 1880 til 1906 som leder av det vestpreussiske provinsialmuseum i sin fødeby. Ved sine grundlæggende undersøkelser over tertiærtidens plantevekst, særlig over plantesterne i ravet ved den tyske Østersjøkyst, vandt han sig tidlig et høit anset navn. Fra disse undersøkelser over tertiærtidens utdøde plantevekst førtes han naturlig over til studiet av de plantearter, som i vor tid i Mellemeuropa befinder sig i tilbakegang eller holder paa at utdø, bl. a. barlinden (*Taxus baccata*) og sjønøtten (*Trapa natans*). Han har git vigtige bidrag til kundskaben om flere slike planters historie og nuværende utbredelse. Ogsaa de utdøende dyrearter, f. eks. bæveren og den europæiske bison, interesserte ham sterkt.

De utdøende plante- og dyrearter blev snart for Conwentz noget mer end blot og bart en studiegjensstand. Han følte varmt for dem og det blev ham efterhaanden en magtpaaliggende opgave efter evne at verne om dem. Fra først av arbeidet han især for fredning av enkelte særlig truede arter og store og vakre eller i andre henseender interessante trær.

Snart gik han imidlertid videre og utviklet hele programmet for den moderne naturfredning. Han skapte begrepet naturmindesmerke («Naturdenkmal») og optok med stor energi i tale og skrift arbeidet for en varig fredning av utvalgte stykker oprindelig natur.

Conwentz hadde stor evne til at vinde andre for sine synsmaater. Rundt omkring i landene vakte han interesse for naturfredningens ideer, og mere end nogen anden skyldes det ham at arbeidet for dem blev en sterk international bevægelse. I 1904 utgav han sit grundlæggende verk: «Die Gefährdung der Naturdenkmäler und Vorschläge zu ihrer Erhaltung.» Fra 1906 og like til sin død stod han som leder av det centralbureau for naturvern, som den preussiske regjering efter hans forslag hadde oprettet.

Han stiftet og redigerte «Beiträge zur Naturdenkmalpflege», hvorav hittil 9 bind er utkommet.

Conwentz reiste meget, ikke mindst i de skandinaviske land. Ogsaa vort land har han besøkt for sine studiers skyld. Og ogsaa her i landet vil hans navn altid mindes med ærbødig tak for den store indsats han har gjort — til fremme av den sak som blev hans livs hovedopgave.

Jens Holmboe.

Vettisfossen.

Vettisfossen i Aardal, Sogn, er Norges høieste sammenhengende vandfald og paa samme tid en av de aller vakreste av vore store fosser. Den dannes av Morke-Kolddedøla, som i et eneste 261 m. høit fald styrter utover den stupbratte dalvæg og ned i Utladalen.

Første gang Vettisfossen nævnes i literaturen var i 1822, netop for hundrede aar siden. Saa litet kjendt var dengang Øvre Aardal og mange andre av vort lands vildeste, mest storslagne trakter, litt utenfor alfar vei

Snart blev imidlertid Vettisfossen kjendt som en av vore prægligste naturseværdigheter, og efterhvert som reiselivet utviklet sig blev det stadig almindeligere at besøke den. Tusener av naturvenner fra nær og fjern har i aarenes løp beundret dens elegante, svimlende høie fald. Fossens mægtige erosionsarbeide har ogsaa vakt vore geologers interesse og omtales nærmere i flere geologiske avhandlinger.

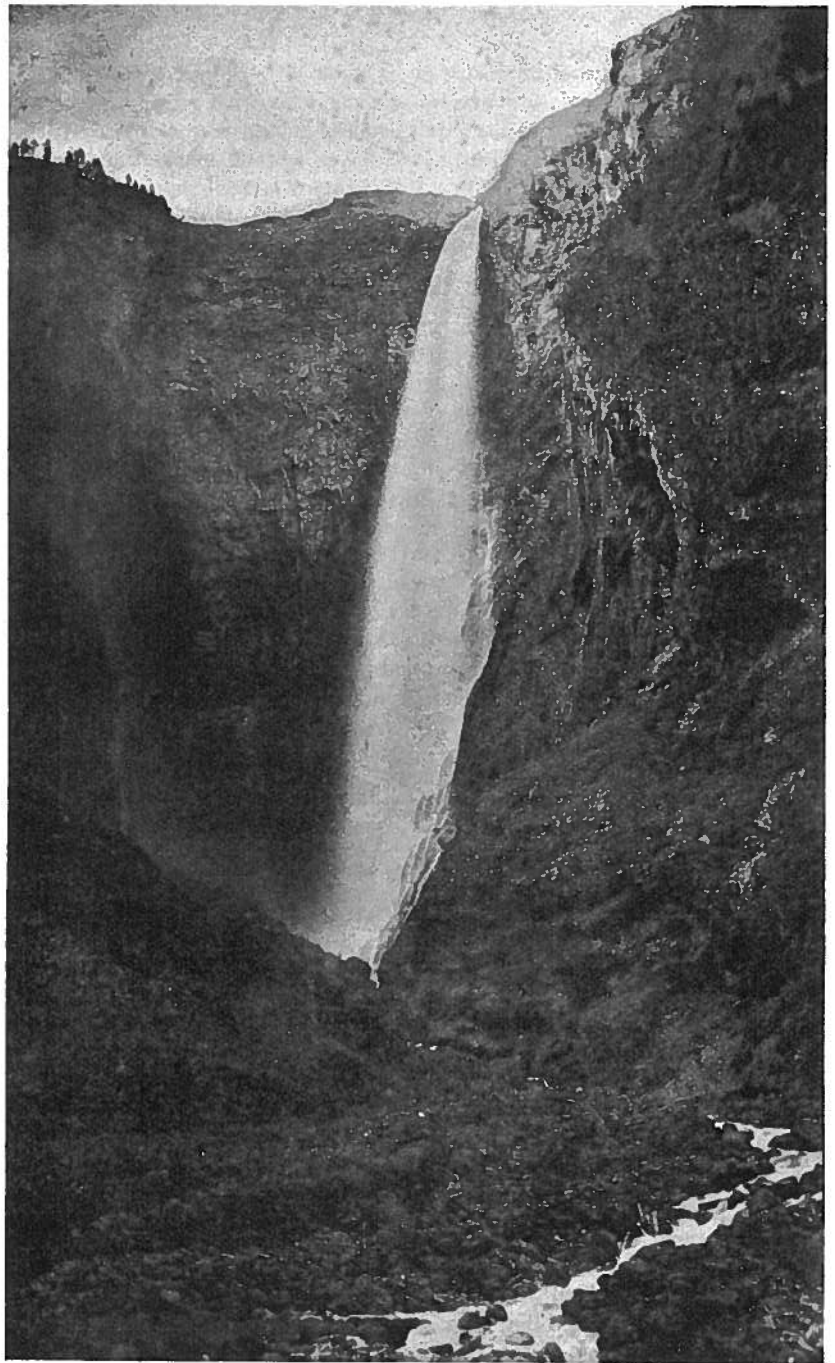
I vor tid, da den ene efter den anden av de største og vakreste norske fosser lægges i rørgater eller paa anden maate utslettes av landskapet, melder det spørsmaal sig med styrke for enhver ven av norsk natur: Skal *alle* de store kjendte fosser, som vi har elsket og været stolte av, rammes av denne skjæbne?

Selv om det smerter os hver gang vi ser en av disse fosser forsvinde, er vi allikevel fuldt paa det rene med at det ikke kan være vor opgave at motarbeide utnyttelsen av landets vandkraft og industriens utvikling.

Men med saa meget desto større ret maa vi kræve, at nogen ganske faa utvalgte av vore største og vakreste fosser, *eller foreløbig iethvertfald én av dem*, maa bli sikret for efterslegten. De fleste har vel neppe gjort sig klart den tanke, hvor stort tap det vilde være for Norges natur om alle vore stolte fosser skulde utslettes av landskapet, saa kommende slegtled bare av gamle billeder faar anledning til at se hvordan en virkelig norsk fos har set ut.

Hvis ikke den nulevende generation er sig sit ansvar bevisst og *handler derefter*, er der alvorlig fare for at dette vil ske. For tiden er ikke en eneste større norsk fos sikret.

Netop nu byr der sig imidlertid en anledning til at faa *Vettisfossen* fredet. Fossens eier har forpligtet sig til, mot en godtgjørelse engang for alle, at la tinglæse et stedsevarende servitut som vil hindre at fossens nuværende leie og vandføring nogensinde «reguleres eller forandres ved utbygning, sprængning eller paa anden maate.» Heller ikke skal der

Vettisfossen

kunne «foretas utbygning eller opføres anlæg av nogen art ved Foss-
elven ned til dens utløp i Utlå, hvorved fossens nærmeste omgivelser
skjæmmes eller væsentlig ændrer utseende».

Dette servitut vil træ ikraft, hvis «Vestlandske kredsforening for natur-
fredning» inden utgangen av mai iaar sættes istand til at betale fossens
eier en sum av kr. 15 000,00. Paa sin side har foreningen forpligtet sig
til aldrig at avhænde servitutet eller paa anden maate skaffe sig nogen
økonomisk fordel av det. Saasnart servitutet er blit til virkelighet, vil
der bli søkt om at fredningsbestemmelserne maa bli stadfæstet ved
kgl. resolution, i henhold til loven om naturfredning.

Hittil raader foreningen over kr. 10 450,00 til dette formaal. Herav
er kr. 7 500,00 bevilget av Den norske turistforening og kr. 250,00 av Aar-
dals kommune, mens resten er tegnet av interesserte privatmænd.

Endnu mangler allsaa kr. 4 550,00, og dette beløp maa være sikret
inden utgangen av mai. Tiderne er vanskelige og kravene mange. Men
sjelden lar det sig gjøre at redde saa store skjønheitsværdier for landet
ved hjælp av en saavidt beskeden sum.

Hvem vil være med og bidra til at dette maal kan naaes?

Bidrag kan sendes under adresse: Vestlandske kredsforening for
naturfredning, Bergens museum, Bergen. Ved henvendelse hit meddeles
gjærne ogsaa nærmere oplysninger, om det maatte ønskes.

Jens Holmboe.

Aarsberetning for 1922 fra Landsforeningen for Naturfredning i Norge.

Landsforeningen har i 1922 bestaaet av de samme kredsforeninger som før, nemlig *Østlandske* (formand ekspeditionschef Heyerdahl), *Vestlandske* (formand professor Holmboe), *Trøndelagens* (formand forstander Hall) og *Nord-Norges* (formand konservator Soot-Ryen). Aarsberetning er indkommet for 1921—22 fra Vestlandske og for 1922 fra Østlandske. Fra Trøndelagens Kredsforening vil der ikke bli utsendt nogen særskilt aarsberetning for 1922.

Landsforeningens arbeide har ikke i aarets løp været paakaldt av nogen speciel større sak; de indkomne henvendelser er alle oversendt vedkommende kredsforening.

Det store brændende spørsmål, oprettelse av en eller flere virkelige større nationalparker, staar desværre fremdeles i stampe. Eiendoms- og bruksrettighetene i de egne, det gjælder, er som bekjendt indviklede og omtvistede og behandles av Statens Høifjeldskommission. Før avgjørelse av disse spørsmål foreligger, er det faafængt at tænke paa nogen fredning. Man maa indskrænke sig til at søke opnaaet, at der ikke foretas noget, som kan komme hindrende iveien for fredning eller gjøre denne hensigtsløs. Overensstemmende hermed vil man rette en ny henvendelse til vedkommende myndigheter om at indstille den planlagte regulering av Gjende. Jfr. den med forrige aarsberetning trykte skrivelse av 15 mars 1921 til Kirke- og Undervisningsdepartementet, «Naturfredning i Norge» 1922 I, side 16 flg.

Landsforeningens regnskap for 1922 viser:

I n d t æ g t.			
Beholdning fra 1921.....	kr.	199,38	
Østlandske Kredsforenings kontingent for 1921	»	150,67	
Trøndelagens —»— —»— —»—	»	34,00	
Nord-Norges —»— —»— —»—	»	25,00	
Renter av bankinskud for 1921	»	8,27	
	Tils. kr.	417,32	
U t g i f t.			
Trykningsutgifter	kr.	115,00	
Porto	»	11,45	
Beholdning til 1923, indestaaende i Christiania Bank og Kredit-			
kasse	»	290,87	
	Tils. kr.	417,32	

Februar 1923.

Thb. Heyerdahl.
H. Hall.

Jens Holmboe.
T. Soot-Ryen.

Aarsberetning for 1922 for Østlandske Kredsforening for Naturfredning i Norge.

Bestyrelsen tillater sig herved at fremlægge beretning for foreningens virksomhet i 1922, sammendrag av regnskapet for aaret og medlemsfortegnelse pr. 1 januar 1923. Regnskapet er gjennomgaat av revisor og fundet i orden.

Foreningen har nu 54 livsvarige og 137 aarsbetalende medlemmer. Paa generalforsamlingen den 20 mars 1922 uttraadte av styret efter tur ekspeditionschef Heyerdahl og dr. Reusch samt efter eget ønske skogdirektør Jelstrup; de to førstnævnte gjenvalgtes og som nyt medlem skoginspektør Ruden. Til suppleanter valgtes docent Werenskiold, fru dr. Resvoll og overretssagfører Delphin og til revisor oberstløytnant Gleditsch. Som foreningens kasserer forretter fremdeles velvillig høiesteretsadvokat Anton Heyerdahl.

Foreningens æresmedlem geheimrath professor *Conwentz*, «naturbeskyttelsens» organisator i Tyskland og derigjennem flere andre europeiske lande, er død. Likeledes har foreningen i aarets løp lidt det store tap at styrets medlem Dr. *Reusch* er avgaat ved døden. Han var med paa foreningens grundleggelse, medlem av styret fra dens stiftelse av og var en for foreningens formaal varmt interessert initiativrig mand.

Ved kgl. resolution av 16 mars 1922 (offentlig frednings-nr. 39) er det i henhold til lovene om naturfredning bestemt, at «en skogteig stor 155,7 maal beliggende ved Karlshaugen i Døli og Løvstad skog gr. nr. 41 og 42, br. nr. 1 i Hakedal, Nitedal herad, skal være fredet mot hugst og beskadigelse av vegetasjonen samt mot enhver forandring av grunnvannstanden (myrgrøftning, bekkeregulering og lign.)». Skogen tilhører godseier Harald Løvenskiold, hvem man er stor tak skyldig, fordi han uten nogetsomhelst vederlag har samtykket i fredningen. Forvalteren av disse skoge, forstmester W. Kildal har om det fredede skogfelt be merket følgende:

«Skogfeltet er beliggende i den søndre spiss av Hakedals Verks skoge, i en høide av ca. 450 m. over havet, og vender for en væsentlig del mot syd.

Der findes paa stykket 3 tjernputter, flere opstikkende partier av fast fjeld, flere myrer, omtrent ren granskog, omtrent ren furuskog, — delvis isprængt og underbevokset med gran, — dels blandingsskog av gran og furu og dels forsumpet gran- og furuskog. Bunddækket bestaar væsentlig av røsleng, endel blaabærlyng, rensdyrlav og de almindeligste skogs- og myrmoser. Skogen er ikke gjennomhugget i mands minde, og stubber efter hugst findes næsten ikke inden det avgrænsede omraade. Derimot findes endel gamle tyristubber som tildels er forkullet — antagelig efter skogbrand. — Trods den ikke større høide o. h. end ca. 450 m. har skogen temmelig meget av fjeldskogens type. Dette skyldes for det meste dens

beliggenhet paa toppen av en aas, saa den noksaa meget ligger utsat for veir og vind, og dernæst det tildels temmelig tynde og næringsfattige jordlag som samtidig er noksaa surt der hvor myrene ligger og trykker. — Det magreste og daarligste av omraadet er væsentlig bestokket med furu av litt større dimensioner, med litt lurvete smaa-gran som underbestand, mens derimot smaa-furuen er meget daarlig repræsentert. Det bedste av feltet — bestand nr. 4 og 8 — er erobret av granen som her forefindes i alle dimensioner, helt op til 50 cm. i brysthøide.

Bestandtætheten er meget varierende — fra den mest glisne, lyse fjeldskogtype i bestand nr. 1 og til en tæt, mørk storskogtype i bestand nr. 4. Gjennemgaaende maa man dog si at i forhold til beliggenhet og jordbonitet er bestokningen ganske god — hvilket forøvrig ogsaa fremgaar av de medsendte taksationsresultater. Tilveksten derimot er meget daarlig og set fra skogtaksatorisk synspunkt er omtrent al skogen hugstmoden for lang tid siden. Det kan dog ha sin store interesse at se paa skogen ikke bare fra et forretningsmæssig, men ogsaa fra et forst- og naturvidenskabelig synspunkt, specielt med en skog som denne som har staat urørt i saa lang tid. Efterhvert som skogene nu forøvrig kommer under mer rationel behandling — saa at si blir et kulturprodukt — vil det for kommende generationer ha sin store interesse at se en virkelig naturskog, en skog som hverken røres av øks eller sag, grøftehakke eller spade, men som frit faar utvikle sig efter sine egne love.

Man vil kunne følge kampen for tilværelsen mellem granen og furuen, kampen mellem myren og det aapne vand, og mellem myren og fastmarken, og likeledes vil man kunde følge lyngens, mosens og lavens stræv med at dække det snaue fjeld.

Specielt vil et felt som dette, som ligger saa let tilgjengelig og som inneholder saa varierende bestand og skogtyper, ha sin store interesse som en liten «nationalpark» og som et studiefelt — la os si om 100 aar.»

Forstmester Kildal har ogsaa levert specificert taksation av det fredede skogfelt og detaljert kart over samme samt besørget det avmerket i marken.

Ved tinglyste erklæringer fra eierne (privat fredning) er der i 1922 fredet:

1. *To furuer* paa Foss ved Stensrudfossen i Bingselven, Søndre Modum; furuene er vokset sammen ved en gren fra den ene til den anden.
2. *En birk* («Storbjørka») paa Smørgrav i Øvre Eiker. Dens høide er ca. 35 m. og stammens tversnit i brysthøide ca. 1 m., kronens ca. 20 m.
3. *En ener* paa Haraldstad i Rakkestad (paa pladsen Onnerud). Dens

høide er 9 á 10 m. og stammens tvermaal i mandshøide 6 á 7 tomer. Dens alder anslaaes til 3—400 aar.

Efter meddelelser fra værgerne trives de tidligere fredede træer etc. i det hele bra. Den i 1915 fredede gran med «Krüppelzapfen» i Greveskogen paa Jarlsberg er dog tørket bort under den langvarige tørke i 1921. Om *Skultervandsaasen* i Drangedal (se aarsberetningen for 1916) skriver forstkandidat Otto Lund, at der er kommet bæver i Skultervandet. «Nedfældte træer og busker saaes paa adskillige steder, og en bæverhytte fandt jeg ogsaa paa odden i Skultervand, altsaa i det fredede terræn. — Elgen holder meget til i Skultervandsaasen og havde der forgrebet sig paa flere asper, hvorpaa barken var avnaget. — For et par aar siden var bæveren yderst sjelden paa Sannæs. Nu er der flere hytter der.»

Man omtalte i forrige aarsberetning, at den kgl. resolution om fredning av *Aster sibiricus* ved Aursunden ved ny resolution av 28 juli 1921 var ophævet til fordel for reguleringen av Aursunden, idet reguleringsarbeidet tilpligtedes at utrede omkostningerne ved flytning utenfor opdæmningens omraade av planten og av en anden plante *Taraxacum crocodes*, som heller ikke har andet voksested i Norge. Flytningen er ordnet av botanikeren, postfuldmægtig Carl Olsen, som har ladet de nye voksesteder ryddiggjøre for den ældre bevoksning og paaføre strandgrus i en dybde av 15 cm., hvorefter et antal av begge planter med omliggende jordsmon saa urørt som mulig er ført derop. Omkostningerne beløper sig til kr. 1000,00.

Ved kgl. resolution av 8 decbr. 1922 er det derefter bestemt, at de til enhver tid voksende eksemplarer av plantene *Aster sibiricus* og *Taraxacum crocodes* paa eiendommene Sakrisvoll og Tamnes skal være fredet mot innsamling og ødelæggelse av ethvert slags, (offentlig fredningsnr. 40).

Den i forrige aarsberetning omtalte indgaaende naturvidenskabelige undersøkelse av *Tofteholmen* er saa smaat fortsat i 1922, og man har av Nansenfondet faat et bidrag til undersøkelserne stort kr. 500,00.

I en artikel i «Tidens Tegn» for 1 april 1922 fremsatte oberstløytnant Gleditsch tanken om en *nationalpark* i *Bykle—Suldalsheiene*, og han har senere paa foreningens anmodning velvillig utarbeidet dette forslag nærmere forsaavidt angaar omraadets grænser m. v. Imidlertid hører omraadet til dem, hvor statens høifjeldskommision arbeider med eiendomsforholdene, og man maa derfor efter konference med Landbruksdepartementet la saken hvile indtil eiendomsforholdene er endelig fastslaat. Jevnfør den i hefte I — 1922 av «Naturfredning i Norge» indtatte skrivelse fra Landsforeningen om naturpark i Jotunheimen.

En henvendelse til kredsforeningen om at virke for at det ved fremtidige fabrikanlæg utover landet forlanges at de maa være tiltalende at se paa, saaledes at de ikke virker skjæmmende i den omgivende natur, har man oversendt til Arkitekternes Landsforening. Denne har i svar-

skrivelse av 19 juli 1922 takket og meddelt, at fredningsforeningens brev i sin helhet vil bli indtat i arkitekternes officielle organ «Byggekunst».

Foruten de ovenfor nævnte saker har man i aarets løp hat under behandling en række andre fredningssaker, dels av enkelte forekomster, dels av større strækninger (Fokstuemyrene, en urskogstrækning i Stange almenning og dele av Jæderen). Disse saker er imidlertid dels endnu ikke færdigbehandlede, dels har vedkommende myndigheter endnu ikke truffet avgjørelse av foreningens forestillinger.

Foreningens arbeide tænkes fortsat i samme spor som nu.

Professor Wille har paa grund av fravær i utlandet ikke kunnet delta i avgivelsen av nærværende aarsberetning.

Thb. Heyerdahl

Hj. Broch

Ivar Ruden

W. Werenskiold.

Thekla R. Resvoll.

Generalforsamling holdes paa Universitetet (fakultetssalen) fredag 13 april 1923 kl. 11 form.

Indmeldelser i kredsforeningen (livsvarige medlemmer kr. 40,00 en gang for alle, aarsbetalende kr. 4,00 aarlig) mottas av hvemsomhelst av styrets medlemmer og av kassereren, høiesteretsadvokat Anton Heyerdahl, Carl Johansgate 27, Kristiania.

Utdrag av regnskapet 1922 for Østlandske Kredsforening for Naturfredning i Norge.

Indtægt:		
Beholdning fra 1921.....	kr.	483.20
Indgaat kontingent:		
a. aarsbetalende: 1 for 1920	kr.	4.00
6 » 1921	»	24.00
123 » 1922	»	492.00
4 » 1923 (hvorav 2 á 5.00)	»	18.00
		» 538.00
b. livsvarige, 1	»	40.00
Nansenfondet indbetalt til videnskabelig undersøkelse av Tofteholmen	»	500.00
Renter for 1922:		
av livsvarige medlemmers fond	»	103.26
i Christiania Sparebank	»	35.69
		» 138.95
		<u>kr. 1700.15</u>

Utgift:

Tryksaker, porto, annonser m. v.	kr. 237.25
Livsvarige medlemmers fond innsat	» 40.00
Skat for Tofteholmen	» 3.00
Indløsning av tiende vedk. do.	» 0.60
Tinglæsning av tre fredningserklæringer	» 9.00
Landsforeningen kontingent for 1922	» 179.33
Beholdning pr. 31. december 1922:	
Christiania Sparebank	kr. 1221.58
Creditbanken	» 103.26
	kr. 1324.84
÷ kassereren tilgode	» 93.87
	» 1230.97 ¹
	kr. 1700.15

Livsvarige medlemmers fond utgjorde pr. 31 december 1922 kr. 2280.00, indestaaende i Den norske Creditbank.

Restanser paa kontingent pr. 31. december 1922 var kr. 40 00.

¹ Hvorav:

til fortrinnsvis bruk paa Nordstrand kr. 60.00
til Tofteholmens undersøkelse » 500.00

Medlemsfortegnelse pr. 1. januar 1923.

A. Livsvarige medlemmer (kr. 40.00 engang for alle).

Aall, Hans, direktør Bygdø.	Mathiesen, H., kammerherre, Kr.a.
Andresen, Nicolai, fabrikeier Kr.a.	Meyer, Hans A., Mo i Ranen.
Berg, Jens W., verkseier Kristiania.	Mustad, Else, frue, Høvik.
Broch, Hj., dr. docent, Kristiania.	Møystad, H., godseier, Elverum
Bronn, Olaf, grosserer, Bestum.	Nansen, Alexander, advokat, Kr.a.
Bronn, Thorleif, cand. jur. Bestum.	Nansen, Fridthjof, professor, Kr.a.
Bruun, Eskild, høiesteretsadvokat.	Norsk Hotelforening, Kristiania.
Kristiania.	Nygaard, Constanse f. Wiel, Kr.a.
Bryn, Alfred J., Ingeniør, Kristiania.	Nygaard, W., forlagsbokhandler,
Børs, Otto, direktør, Kristiania.	Kristiania.
Det kgl. Selskab for Norges Vel, Kr.a.	Nyquist, Arild, skibsreder, Kristiania.
Eitzen, Camillo, Kristiania.	Olsen, Rudolf, skibsreder, Kristiania.
Fearnley, Ths., hofjægermester, Kr.a.	Printz, Jens, sekretær, Kristiania.
Fett, Harry, riksantikvar, Kristiania.	Quille, Borghild, frue, Kristiania.
Hartmann, G., ingeniør, Kristiania.	Ringnes, Ellef, bryggerieier, Kr.a.
Heiberg, Axel, Lysaker.	Saxlund, E., advokat, Kristiania.
Hesselberg, Sigurd, grosserer, Kr.a.	Sejersted, H. N., overingeniør, Kr.a.
Heyerdahl, Anton, advokat, Kr.a.	Selskapet for Nordstrands Vel, Nord-
Ingier, Alexandra, dr. med. Kristiania.	strand.
Juell, Chrf. statsdyrlæge, Kr.sand.	Skogdirektørens kontor, Kristiania.
Klingenberg, H. O., advokat, Kr.a.	Stamsø, H., sekretær, Kristiania.
Kongsbergs Formandskap, Kongsb.	Stang, J. B., skibsreder, Kristiania.
Krøtø, O. tandlæge, Kristiania.	Steen, Johan, grosserer, Kristiania.
Landsforening for Reiselivet i Norge,	Treschow, F., godseier, Larvik
Kristiania.	Turistforening, Den norske, Kr.a.
Leisner, verkseier, Kristiania.	Wedel-Jarlsberg, C., godseier, Kr.a.
Lindboe, Einar, læge, Kristiania.	Wedel-Jarlsberg, Mathilde, frue,
Lund, Otto, forstkandidat, Drammen.	Kristiania.
Løvenskiold, Carl, forstkandidit, Kr.a.	Wilse, A. B., fotograf, Kristiania.
Løvenskiold, Harald, godseier, Væk-	Young, Fridthjof, godseier, Hakedal.
kerø, Lysaker.	

B. Aarlig betalende medlemmer (kr. 4.00 pr. aar).

Aagaard, B., fiskeriinspektør, Kr.a.	Bjanes, landbruksdirektør, Kr.a.
Aars, N. Ph., forstmester, Skøien st.	Bonnevie, Kristine, professor, Kr.a.
Aars, Sophus, kgl. fuldmægtig, Kr.a.	Bruun, Sverre, overlærer, Tønsberg.
Bang, Cath., generalkonsul, Kr.a.	Bugge, O., skogforvalter, Mosjøen.
Bang, Eilif, kontorchef, Kristiania.	Christiansen, Otto, Kristiansand.
Bang, Olaf, depotchef, Kristiania.	Christiansen, Thea, frk. Kristiansand.
Barstad, Ketil, sekretær, Kristiania.	Christophersen, A., direktør, Kr.a.
Bentzon, N., apoteker, Bergen.	Claussen, Christian, kontorchef, Kr.a.
Berg, Nils Chr., verkseier, Jevnaker.	Conradi, Th. Kristiania.

Cranner, B. Hansteen, professor, Aas.
 Dahl, Dagfinn, advokat, Kristiania.
 Dahl, Ove, konservator, Kristiania.
 Dannevig, Alf, cand. real., Arendal.
 Dehn, E., cand. polit., Kjøbenhavn.
 Delphin, Kr., overretssakfører, Kr.a.
 Dyring, Joh., overlærer, Holme-
 strand.
 Fauchald, ekspeditionschef, Kr.a.
 Flood, Johannes, konsulent, Kr.a.
 Foss, A., diplomingeniør, Kristiania.
 Giertsen, Giert, cand., Kristiania.
 Gjersøe, Marius, disponent, Kr.a.
 Gleditsch, K. G., oberstløjtnant, Kr.a.
 Gram, Odd, premierløjtnant, Kr.a.
 Gran, H. H., professor, Slemdal i Aker.
 Gulbrandsen, Carl, grosserer, Kr.a.
 Gulbranson, Joh., kriminaldommer,
 Kristiania.
 Hansen, Karl Bull, sekretær, Kr.a.
 Hanssen, Rolf, disponent, Kristiania.
 Hartvig, P., læge, Kragerø.
 Haug, Hans, forstmester, Larvik.
 Haug, Therese, frk., Kristiania.
 Hauge, Maurits, overlærer, Tønsberg.
 Hegermann, Bernt, Ljan.
 Heim, Ant., direktør, Kristiania.
 Heyerdahl, Thb., ekspeditionschef,
 Kristiania.
 Hilden, John, sekretær, Kristiania.
 Hoel, Adolf, universitetsstipendiat,
 Kristiania.
 Hoffstad, O. A., overlærer, Sandefjord.
 Hougen, J., ekspeditionschef, Kr.a.
 Huitfeldt, Hans, læge, Kristiania.
 Huitfeldt-Kaas, Hartvig, fiskeristipen-
 diat, Kristiania.
 Hveding, Arthur, sekretær, Kristiania.
 Høeg, Ove, amanuensis, Kristiania.
 Høegh, A. J., apoteker, Kristiania.
 Høegh, Aug., provisor, Kristiania.
 Høegh, Hans C., blomsterhandler,
 Kristiania.
 Isaachsen, Harald A., Tønsberg.
 Jebe, Fredrik, byraachef, Kristiania.
 Jelstrup, Henrik, skogdirektør, Kr.a.
 Jensen, K., brukseier, Kragerø.
 Johannessen, Axel, professor, Kr.a.
 Jørstad, Ivar, statsmykolog, Kr.a.
 Kallevig, Gerhard C., direktør, Kr.a.
 Kallevig, Vera, frue, Kristiania.
 Kildal, W., forstmester, Maridalen.
 Kiær, Johan, professor, Kristiania.
 Kjær, A., førstebibliotekar, Kristiania.
 Klingenberg, K. S., major, Kristiania.
 Knudsen, Gunnar, statsminister,
 Porsgrund.
 Knudsen, Magnus, grosserer, Arendal.
 Koren, D., stiftamtmand, Kristian-
 sand.
 Korsmo, E., professor, Kristiania.
 Korterød, A., sekretær, Kristiania.
 Landmark, A., fiskeriinspektør, Kr.a.
 Larson, L., undergartner, Kristiania.
 Lindbäck-Larsen, Odd, premierløj-
 tant, Kristiania.
 Lindvig, A. O., statsraad, Kristiania.
 Lindvig, F., frue, Kristiania.
 Lindvig, Jac. M. H., skisreder, Kr.a.
 Lyng, B., docent, Kristiania.
 Maanum, Ivar, Kristiania.
 Mathiesen, C. M. rørlegger, Kr.a.
 Moe, Elias, overgartner, Kristiania.
 Motzfeldt, Ulrik, dr. jur., byretsasse-
 sor, Kristiania.
 Mustad, W., fabrikeier, Kristiania.
 Münster, Ths., bergmester, Kristiania.
 Narvesen, B., direktør, Ringebu.
 Nergaard, Olav, skogeier, Aasta.
 Nielsen, C. E., telefondirektør, Dram-
 men.
 Nilson, Robert, skisreder, Kristiania.
 Nordhagen, Joh., overlærer, Kr.a.
 Nordhagen, Rolf, Kristiania.
 Norenberg, Georg, Ljan.
 Olsen, Carl, postfuldmægtig, Kr.a.
 Omsted, Carl, sekretær, Kristiania.
 Petersen, Theodor, sekretær, Kr.a.
 Quisling, dr., Kristiania.
 Qvale, Finn, major, Hønefos.

Refsum, Helge, sekretær, Kristiania.	Tharaldsen, H., frhv. lærer,
Refsum, Thorleif, diplomingeniør,	Lillestrømmen.
Aker.	Thoresen, Ole R., skibsreder, Skøyen.
Resvoll, Thekla R., dr., Bestum.	Traaen, Carl, thv. skolebestyrer,
Resvoll-Holmsen, Hanna, docent,	Stabæk.
Vettakollen.	Tuff, Per, professor, Aas.
Ringnes, Chr. M., direktør, Kr.a.	Tveter, Haakon, Aker.
Ringnes, Ellef, jr., Vinderen.	Tyvold, Bjarne, overlærer, Bergen.
Ruden, Ivar, skoginspektør, Kr.a.	Ulvig, Elisa, frk. Kristiania.
Ruud, Tidemand, overlærer, Drøbak.	Vigerust, Aa., forstkandidat, Kr.a.
Sakshaug, A., skogforvalter, N. Aurdal.	Vogt, N., statsgeolog, Stabæk.
Sandberg, P., sekretær, Kristiania.	Voss, Elise, Kristiania.
Saxlund, M., skogdirektør, Veldre.	Wedset, Th., Kristiania.
Schiørn, Karl, overlærer, Tønsberg.	Welhaven, J. A., byraachef, Kr.a.
Schou, Einar, byraachef, Kristiania.	Werenskiold, W., docent, Kristiania.
Schwartz, Ths. W., direktør, Kr.a.	Wiborg, Justus, ingeniør, Kalvild pr.
Spiess, G., apoteker, Dokka.	Lillesand.
Svendsen, H. Ludv., lektor, Gjøvik.	Wiborg, Kathinka, frue, Kalvild pr.
Stang, P., dr., Kristiania.	Lillesand.
Stokke, C. A., Kristiania.	Wiborg, Thomas Hj., Kragerø.
Strøm, K. Münster, Kristiania.	Wille, N., professor dr., Kristiania.
Sørbye, Birgitte, Kristiania.	Winsnes, H., apoteker, Drammen.
Tandberg, G., landbruksdirektør,	Ytterbøe, S., overlærer, Sandefjord.
Kristiania.	

Aarsberetning for Vestlandske kredsforening for naturfredning i Norge for aarene 1921 og 1922.

Ved begyndelsen av 1921 talte foreningen 63 medlemmer, derav 17 livs-varige. Ved utgangen av 1922 var medlemmernes antal 61, hvorav 17 livs-varige.

Sammensætningen av styre og raad har ikke undergaat nogen forandring i løpet av 1921—22. Som revisor har fremdeles fungert skibss-reder O. Grolle Olsen.

Den største og viktigste sak, som foreningen i den sidste toaarsperiode har arbeidet med, er fredningen av *Vettisfossen i Aardal*, Sogn. Etterat Skjeggedalsfossens og Tyssestrengenes fremtidige skjæbne paany er skudt ut i det uvisse, er ikke et eneste av vort lands store vandfald paa betryggende maate sikret for efterslegten. Og foreningens styre har derfor fundet det magtpaaliggende efter evne at arbeide for en fredning av Vettisfossen, Norges høieste og et av landets aller vakreste vandfald. Som allerede nævnt i forrige aarsberetning har man fortsatt de av Den norske Turistforening indledede forhandlinger med fossens eier, gaardbruker Jørgen A. Vetti, om hans vilkaar for at la fossen frede. I september 1921 gjorde godseier Heiberg og prof. Holmboe en tur til Vetti i sakens anledning, og der blev da mellem Jørgen Vetti og de nævnte herrer som foreningens repræsentanter oprettet en kontrakt, hvorved grundeieren haand-gav vor forening følgende servitut paa Vettisfossen:

«Fossens nuværende leie maa ikke reguleres eller forandres ved utbygning, sprængning eller paa anden maate. Jeg forpligter mig derhos til ikke at foreta utbygning eller opføre anlæg av nogen art ved Fosselven ned til dens utløp i Utlå, hvorved fossens nærmeste omgivelser skjæmmes eller væsentlig ændrer utseende.

Skulde der nogensinde opstaa uenighet om hvorvidt nogen disposition fra grundeierens side skulde komme i strid med det paa fossen hvilende servitut, skal denne uenighet — med bindende virkning for begge parter — forelægges fylkesmanden i Sogn og Fjordane til avgjørelse.

Jeg samtykker i at disse forpligtelser tinglæses som stedsevarende servitut paa eiendommen, og at servitutet stadfæstes ved kgl. resolution.

Servitutet trær i gyldighet, saafremt Vestlandske kredsforening for naturfredning i Norge inden 1ste oktober 1922 til Jørgen A. Vetti betaler en godtgjørelse av kr. 15 000 — femten tusen kroner.

Paa den anden side skal foreningen være forpligtet til aldrig at avhænde servitutet eller paa anden maate skaffe sig nogen økonomisk fordel av det.

Saafermt Vestlandske kredsforening for naturfredning i Norge nogensinde skulde ophøre at eksistere, gaar dens rettigheter efter denne kontrakt over paa den norske stat.»

Den næste opgave blev at skaffe tilveie den sum kr. 15 000, som eieren forlangte for at servitutet skulde træ i kraft. Men under arbeidet hermed har man fuldt ut faat føle trykket av de nuværende vanskelige tider. Uagtet man paa mange hold har møtt interesse for saken har det hittil ikke lyktes at sikre mere end kr. 10 450,00, saa det endnu gjenstaar at skaffe henved en tredjedel av den nødvendige sum. Ialt er hittil tegnet følgende bidrag:

Den norske turistforening	kr. 7 500,00
Utenriksminister Joh. Ludw. Mowinckel ..	» 1 000,00
Skibsreder H. Westfal-Larsen	» 1 000,00
Aardals kommune	» 250,00
Ingeniør Alfred J. Bryn	» 250,00
Kjøbmand Oluf Bjørneseth	» 100,00
Godseier G. F. Heiberg	» 100,00
Professor J. Holmboe	» 100,00
Ingeniør H. Musculus	» 100,00
Konservator James A. Grieg	» 50,00

Ansøgning om statsbidrag blev u. 5 april 1922 innsendt til Kirkedepartementet, men departementet har u. 28 s. m. meddelt at regjeringen under de nuværende forhold ikke finder at kunne anbefale nogen bevilgning. Talrike henvendelser om støtte, til institutioner og private, har ogsaa møtt avslag, under henvisning til de nuværende vanskelige økonomiske forhold. Fra mange hold er dog samtidig uttalt varm sympati for tanken om en fredning av Vettisfossen.

Under 12 september 1922 har Jørgen Vetti forlænget haandgivelsen til utgangen av mai 1923. Det var at ønske at det beløp som endnu mangler, kr. 4 550,00, maatte kunne skaffes tilveie inden denne frist. Selv i en saa vanskelig tid som den nuværende burde dette være mulig.

Om Vettisfossen henvises forøvrig til en artikel av prof. Holmboe i «Naturen» 1921, s. 321—329 og til et litet opsæt i nærværende hefte av «Naturfredning i Norge».

Efter forslag av foreningen er i løpet av 1921—22 følgende naturforekomster fredet ved kgl. resolution:

5. «*Liafuro*» paa Lid (gaardsnr. 190, bruksnr. 8) i Voss herred. Denne furu, som i bygden ogsaa almindelig kaldes «*Storafuro*», skal være den næst største furu paa Voss («*Hjedlafuro*» paa Bjørgum er endnu større, men holder paa at dø bort). Træet staar alene i gaardens indmark, ganske nær hovedveien til Hardanger. Det har en retvokset stamme og en rikt grenet krone; stammeomfang i brysthøide 2,85 m. (Fredet ved kgl. res. av 1 april 1921).
6. «*Øygraoren*», en svartor paa gaarden Loen (gaardsnr. 70, bruksnr. 1—14) i Stryn herred, Nordfjord. Træet, som i stammeomfang maaler ca. 4 m. og har en usedvanlig mægtig, rikt forgrenet krone, staar paa en holme i Loenelven like ved dens utløp. Dette træ

er vistnok et av de aller største i sin slags her i landet. (Fredet ved kgl. res. av 3 juni 1921).

7. «*Vettismork-grani*» i Vettismorki (gaardsnr. 13, bruksnr. 2) i Aardal herred, Sogn. Denne gran er en av de yderst faa, som kjendes i Aardal. Den staar ca. 755 m. o. h., ikke langt fra Vettismork-sæteren og litt høiere end denne. Den har en rankvokset stamme med regelmæssig pyramideformet krone, hængende grener og usedvanlig korte naaler. Den øverste top er avbrukket; den gjenstaaende del av stammen er ca. 17 m. høi. Stammeomfang ca. 1 m. over marken 2,41 m. (Fredet ved kgl. res. av 2 december 1921.)
8. «*Erdalseineren*», en stor ener paa Erdal (gaardsnr. 3, bruksnr. 3) i Eidfjord herred, Hardanger. Denne ener som staar i gaardens utmark ved foten av en brat skraaning, maaler 1,26 m. fra roten 1,77 m. i stammeomfang. I en høide av vel 2 m. deler den sig i 4 hovedgrener. Stammen er korketrækkerformig snoet og forsynet med store knuteformede utvekster. Kronens diameter utgjør hele 4,77 m. (Fredet ved kgl. res. av 2 december 1921.)
9. «*Kartabjørki*» paa Grøte (gaardsnr. 13, bruksnr. 1) i Tønjum sogn, Lærdal herred, Sogn. Denne bjerk, som utvilsomt er en av de aller største i Sogn, staar ved gamleveien nær Kartabakken mellem Grøte og Nedre Bø. Træets høide skal være ca. 18 m., stammens omfang en halv meter fra roten 2,94 m. (Fredet ved kgl. res. av 2 december 1921).
10. «*Storabjørki*» paa Fågernes (gaardsnr. 4, bruksnr. 3) i Kyrkjebø herred, Sogn. Denne bjerk, som staar like ved dampskibsstoppestedet Ortnevik, er likesom foregaaende en av de aller største i Sogn. Træets høide er ca. 19 m., stammens omfang 1 m. fra jorden 3,12 m.; endnu 3,16 m. fra jorden er stammen like tyk, men i 3,5 m. høide deler den sig i flere hovedgrener, som tildels er av størrelse som middels store bjerketrær. Kronens diameter er ca. 15 meter. (Fredet ved kgl. res. av 2 mars 1922).

Flere andre fredningssaker er for tiden under behandling.

Under orkanen den 17 december 1921 led den bekjendte «Hallandsek» paa sorenskrivergaarden Halland i Leikanger, Sogn, betydelig skade. Flere store grener blev avbrukket. (Denne ek er avbildet og nærmere omtalt i Schübelers «*Viridarium norvegicum*», bd. 1. s. 499—500). For at faa skaden bedst mulig utbedret, under velvillig ledelse av fylkesgartneren i Sogn og Fjordane, ydet foreningen et bidrag stort kr. 50,00

Bergen 27 januar 1923.

Jens Holmboe.